

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XVI. Ex doctrina capitibus præcedentibus stabilita magni momenti
derivantur consecutaria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

cauta sufficiat ad hoc ut in seipsis peccata & ad novam pœnam imputabilia sint, quæ contra legem sequuntur ex tali causâ, S. Thomas expressè docet in 2. dist. 35. a. 3. ad 3. q. 2. de malo a. 1. ad 11. q. 23. de volunt. Dei a. 7. ad 6. 1. 2. q. 71. a. 5. q. 76. a. 4. ad 4. 2. 2. q. 79. a. 3. ad 3. & q. 150. a. 4. Confer quæ dixi p. 1. c. 24 & 25.

138 Objicies 3°. Si ad novam pœnam imputabilia forent peccata, quæ contra legem Dei sequuntur ex causâ culpabili, v. g. ebrietate, sequeretur ex duobus ebriis, horas omittentibus, quorum unus moritur ante tempus, alter post tempus obligationis earum, gravius in inferno puniendum istum, quàm illum. Quod videtur absurdum. Sic enim majus peccatum, majorque damnatio istius penderet à casu fortuito. Nec servus qui suâ sibi culpâ oculos eruit, vel crura fregit, novam pœnam incurrit, ex hoc quòd post culpam istam ad imperium domini non currat, nec videat quid agatur.

Respondeo S. Thomam 1. 2. q. 76. a. 4. ad 4. expressè docere, peccatum in ebrietate commissum, novam ac distinctam mereri maledictionem: cum docet, quòd *ebrius meretur duplices maledictiones, propter duo peccata quæ committit, scilicet ebrietatem, & aliud peccatum, quòd ex ebrietate sequitur.* Cùmque 2. 2. q. 79. a. 3. ad 3. de peccato omissionis expressè dicit, quòd ei qui se inebriando, voluntariè se reddidit impotentem ad non omitendum, *omissio (effectivè) incipit imputari ad culpam, quando fuit tempus operandi, propter causam præcedentem, ex qua omissio sequitur* (quòd & docet in 2. dist. 22. q. 2. a. 1. ad 4.) per consequens docet eum in inferno gravius puniri, qui moritur post tempus obligationis horarum, quàm qui moritur ante. Quia ille violat obligationem horarum, non iste. Nec propterea majus peccatum, majorque damnatio illius pendet à casu fortuito. Non enim fortuito casui tribuendum est, quòd unus præ alio moriatur ante tempus obligationis horarum; sed misericordiæ Dei, qui ipsum eripuit è vivis, antequam peccatum omissionis incurreret, alterum verò justo judicio non eripuit, sed ipsi concessit tempus omitendi. Quoad servum de quo in objectione, si facti ipsi peniteat, mitius cum ipso agendum. Sin minus, flagitiis continuis quis neget esse dignum? Caterarum objectionum solutionem habes p. 1. cap. 25.

CAPUT XVI.

Ex doctrina capitibus præcedentibus stabilitâ magni momenti derivantur consecutaria.

139 Sequitur namque 1°. plurimas in nobis esse culpabiles, vincibilesque ignorantias, inadvertentias, & incogitantias, per peccatum, & propter peccatum nostrum inductas, de quibus inde contrahendis nulla præcessit formalis & a-

ctualis cogitatio, vel suspicio. Nec immeritò Navarrum (apud Binsfeldium Enchirid. p. 3. c. 19.) dicere: *Horrendum quidem, sed tamen verissimum, multos damnari, ob non solutionem debitorum, nullam habentes conscientie scrupulum, credentes se non teneri ante declarationem per sententiam.*

Secundò, infidelitatem, Judaïsmum, hærefim, esse culpabiliter & imputabiliter in multis, certò persuadentibus sibi, veram se religionem sequi; tamen nulla dubitandi ratio subierit aliquando; si tamen eum statum suâ sibi culpâ adsciverint, vel in eum ab initio inculpate lapsi, suâ in eo culpâ permanferint, alias inde liberandi. Quod quando contingat, in hac rerum caligine, generali regulâ definire nemo potest, Psalmistâ dicente: *Delicta quis intelligit?* Neque enim per culpam quamcumque status ille contrahi videtur. Alias infidelitas negativa, in iis qui de Christo nihil audierunt, vix aut ne vix quidem inculpabilis esset, nisi fortè in primo rationis instanti. Quia nullus est qui non peccet.

Tertiò, multos, & valde multos, sine conscientia remorsu peccare; multos absque scrupulo ad inferna descendere; multos malè ablandiri sibi metipsis, sub prætextu inadvertentiæ, seu incogitantia, quasi ob illam excusabiles forent: cùm tamen reverâ sint inexcusabiles. Eò quòd per culpam suam inordinatumque ad creaturas affectum, vel immortificatas passiones, vel voluntarias mentis evagationes, dissipationesque, istas sibi inadvertentias adsciverint. Propterea namque Augustinus in Plal. 54. monet, aliquos in infernum descendere viventes: quia sciunt malum esse quòd faciunt. Alios verò non nisi mortuos in infernum descendere: quia quòd agunt malum, vel ignorant, vel non advertunt; in qua peccatorum suorum ignorantia frequenter manent ad mortem usque. Similiter Bernardus term. 2. de Assumpt. observat, multos esse, qui seducunt semetipsos, putantes se in statu salutis esse (dum sibi de specie pietatis ablandiuntur) qui tamen reverâ sunt in statu damnationis, ob notabiles culpas, quas intus fovent, imprudenter quidem, inadvertenterque, sed culpâ suâ: utpote excæcati per nimiam mentis suæ dissipationem, inordinationemque affectuum suorum: *Hominem invuere* (inquit) *qui confessus est, & deseruit manifesta peccata præcedentia ad iudicium, & nunc solas manus movet ad opera mandatorum, corde penitus arido, ductus consuetudine quâdam, planè quasi vitula Ephraim, docta diligere tritituram. Exteriorum videlicet, quæ ad modicum valent, nec unum iora præterit; sed camelum gluit, dum culicem liquat. In corde enim servus est propria voluntatis, cultor avaritiæ, gloria cupians, ambitionis amator, alienus à charitate fraterna, adversus proximum estuans livore, felle amaritudinis & vindictæ, & mentitur iniquitas sibi. Videas enim sic palliatum hominem, ut seducat etiam semetipsum, non attendens ver-*

mem, qui interiora depascitur. Manet enim superficialis, & salva sibi omnia arbitrat.
 142 Quartò, inexcusabiles esse illos, in quibus affectus ingens ad peccatum consuetudoque peccandi, (ut Eminentiſſ. D. Card. Bonaſapienter obſervat in princip. vit. Chriſt. p. 1. §. 38.) , rationis debile lumen obſcurat, ipſamque conſcientiam ſuffocat, & ſopit, ne ullo peccati ſenſu tangatur. Atque ita fit, ut multa quotidie perpetrentur, quorum ſenſum adimit affectus, qui in ipſa præcipitat, & notitiam eorum tollit ipſe uſus malus. Hoc videlicet habet infelix conſuetudo peccandi, ut quantò ampliùs delinquit, eò magis mentis incuitus obſcuretur. Nec tamen ideò immunis à peccato; quia peccare aſſuevit, peccati ſenſum amiſit, peccatiq; aſſuetudine ſenſum excæcavit. Maniſteſtum namque eſt quòd in iſtam cæcitateſ inſenſibilitatemque ſua culpâ devenit.
 143 Quintò, maledictiones, juramenta, blaſphemias, aliq; ejuſmodi peccata iis imputari, qui in ea prolabantur ex culpabili iracundia, ad cujuſ emendationem ſeriò non allaborant, tameſi ex ea ſoleant in iſtas maledictiones, juramenta, blaſphemias prorumpere; tameſi interim maledicendo, jurando, blaſphemando non advertant ſe peccare. Tunc enim de iſtis philoſophandum, uti de homicidijs, impudicijs, &c. committi ſolitis in ebrietate, quæ licet non præcogitentur, nec advertantur, imputantur, ut S. Thomas docet 3. contra Gent. 159. & 160. Et 1. 2. q. 77. a. 7. & 8. & q. 73. a. 8.
 144 Sextò, imputabile eſſe peccatum commiſſum ſub voluntaria culpabilique privatione gratiæ ſufficientis. Hoc enim Traditio docet (uti demonſtravimus lib. 9.) ratioque confirmat, quia ex contraria opinione conſequens eſſet, Chriſtum pro reprobis mortuum eſſe, ut ipſis (alijs impeccabilibus, peccato per ſe ad culpam imputabili) promereretur gratiam, cum quæ peccato per ſe imputabili, non ſolum peccare poſſent, ſed & (abſque adminiculo gratiæ efficaciſ) inſallibiliter peccarent. Quod piæ aures non ſuſtinent. Deinde opinio illa communi Sanctorum doctrinæ abſque fundamento contradicit. Unicum quippe fundamentum ipſius eſt impotentia cavendi peccatum abſque gratia ad id ſufficiente. Cui reſpondent Sancti, impotentiam ex culpa voluntaria provenienteſ non excuſare à peccato per ſe imputabili labentem in illud; ſicut non excuſat à peccato per ſe imputabili non ſurgentem à lapſu, qui etiam ſine gratia, per ſe ſolum, à lapſu ſurgere non poſteſt. Qua de re Melliffius Docto. ſerm. 81. in Cantic. elegantem hunc diſcurſum facit: *Quòd ſurgere anima per ſe jam non poſteſt, quæ per ſe cadere poſt, voluntas in cauſa eſt, quæ corrupti corporis vitioſo ac vitioſo amore languescens, & jacens, amorem pariter juſtitiæ non admittit. Ita neſcio quo pravo & miro modo, ipſa ſibi voluntas, peccato quidem in deterius mutata, neceſſitatem facit, ut nec neceſſitas, cum voluntaria*
 Tom. I.

ſi, excuſare valeat voluntatem; nec voluntas, cum ſit illecta, excludere neceſſitatem. Et rursus: *Premebatur jugo, non alio quàm voluntaria cujuſdam ſervitutis. Et erat pro ſervitutis quidem miſerabilis; ſed pro voluntate inexcusabilis. Ubinam, quaſo, hanc violentiam ſentis? Nonne in voluntate? Non ergo parum ſi miter vis, quod nolle nequeas, nec multum obſtans. Porro ubi voluntas, ibi libertas. Atque utinam prohibitio hæc, & hæc compulſio, ita eſſet violentia, ut non eſſet voluntaria! forſitan enim ſic poſſem excuſari. Aut certe ita eſſet voluntaria, ut non eſſet violenta! profecto enim ſic poſſem corrigi. Nunc vero nuſquam excuſi miſero patet, quem & voluntas, ut dixi, inexcusabilem, & incorrigibilem neceſſitas facit.*

Septimò tandem, proſuſ infundatum, tra- 145
 ditionique & experientia contrarium eſt, quod Docto Moynius, in ſuperiori opinione velut temperamentum inveniffe ſibi viſus, docuit, ad peccandum ſaltem neceſſariam eſſe gratiam, invitantem hominem ad orandum pro ulterio- re gratia; nec committi peccatum proprie dictum, & imputabile ad culpam, niſi infundatur aliquid dilectionis à Deo, per quod inclinetur in rem quæ præcipitur. Niſi deinde inſpiretur ipſi notitia infirmitatis, notitia Medici, deſiderium ſanitatiſ, affectus implorandi auxilium. Hæc omnia (inquit) niſi in animo peragantur, actio non eſt verè peccatum, ſaltem imputabile ad culpam. Ita ille. Sed non ita Auguſtinus, non ita Fulgentius, non ita Proſper, non ita Bernardus, non ita Docto Angelicus, libro 9. relati. Et quid ab experientia magis alienum, quàm pijs illis cogitationibus affectionibusque, ad implorandam Dei opem, toties animum incitari, quoties concupiſcentia titillat, vel tentatio quoquo modo ſurrepit? Ergone quoties in die peccant Ethnici, toties in die pijs illis cogitationibus & affectionibus præveniuntur. Ergone Neronæ, Caligulæ, & ſimilia hominum monſtra, inter medias ſordes ſuas, innumeraque flagitia, ad orandum Deum, iſdem cogitationibus pluſquàm centies in die pulſati fuerunt? Ergone Athei, qui dixerunt in corde ſuo, *non eſt Deus*, de illo orando ſapiùs quolibet die cogitant? Ergone Philoſophi illi, qui negabant Deo pro virtute ſupplicandum; ſicut & Pelagiani, qui gratiæ auxilium negabant neceſſarium ad vitandum peccatum, de gratia & virtutibus à Deo petendis, caeleſtem à Deo cogitationem ſapiùs in die acceperunt? Ad vetulas inane commentum.

COROLLARIUM.

Quemadmodum ad peccandum formaliter, etiam contra legem naturalem, neceſſaria non eſt formalis & actualis notitia peccati; ita nec voluntarium formale & actuale voluntate peccati; ſed ad hoc ſufficit & requiritur voluntarium virtuale & interpretativum.

Uſque adeò peccatum voluntarium malum 146
 eſt (ait Auguſtinus l. 1. Retract. c. 1.)

ne nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium. Concinit Angelicus Doctor 1. 2. q. 76. a. 3. dicens: *Voluntarium est de ratione peccati.* Enimverò, uti dixerat q. 19. a. 6. *nihil est moraliter bonum vel malum, nisi in ea ratione, in qua est voluntarium.* Merito proinde Pius V. Gregorius XIII. & Urbanus VIII. damnarunt hanc propositionem: *Ad rationem & definitionem peccati non pertinet voluntarium; nec definitionis questio est, sed causa & originis, utrum omne peccatum debeat esse voluntarium.* Ante istos omnes Chrysoctomus homil. 44. in Genesim: *ea solum peccata nos condemnant, qua scientes & voluntarie facimus.*

147 Hinc consequitur, ad peccandum formaliter, necesse esse quòd peccatum sit aliquo modo cognitum. Cum de ratione peccati sit quòd sit voluntarium, & de ratione voluntarii sit, quòd procedat cum cognitione, five quòd procedat a principio intrinseco, cognoscete singula in quibus est actio. Non solum ergo postulat esse ab intrinseco, sed cum additione scientie, ait S. Thomas 1. 2. q. 6. a. 1. Propterea Augustinus 1. 3. de lib. arb. c. 19. & 1. de nat. & grat. c. 67. *Peccatum (inquit) quod proprie vocatur peccatum, libera... voluntate, & a sciente committitur.* Sed quòd scientia? Non necessariò formali & actuali, uti manifestum est ex dictis à cap. 1. usque in præsens. Igitur saltem virtuali & interpretativà.

148 Sed questio est, an necessaria sit scientia, seu cognitio, saltem interpretativa, peccati in ratione peccati, an sufficiat cognitio illius in ratione actus? Omnes conveniunt, necessariam esse cognitionem, saltem virtualem & interpretativam illius in ratione peccati, si peccatum sit contra legem positivam. Quorundam tamen opinio est, ad peccandum formaliter contra jus naturæ, sufficere cognitionem illius in ratione actus. Quia censent Augustinum id tradere 1. 1. Retract. c. 15. his verbis: *Qui nesciens peccavit, non incongruenter volens peccasse dici potest, quamvis & ipse, quod nesciens fecit, volens tamen fecit. Quod enim, nisi voluisset, non fecisset, non coactus est facere. Quia voluit ergo fecit, etiamsi non quia voluit peccavit, nesciens peccatum esse quod fecit. Ita nec tale peccatum sine voluntate esse potuit, sed voluntate facti, non voluntate peccati.*

149 Verùm non ided negat Augustinus peccatum esse debere virtualiter & interpretativè voluntarium voluntate peccati; sed formaliter & actualiter dumtaxat. Idque satis colligitur ex eo quòd, secundum Augustinum, nemo contra legem naturalem formaliter peccet ex ignorantia, nisi voluntaria (uti constat ex dictis p. 4.) quandocumque verò ignorantia malitiae latentis in actu, per quem transgredimur legem naturalem, voluntaria est, ipsa etiam legis naturalis transgressio voluntaria est, non solum voluntate actus, sed etiam voluntate peccati; eo sensu quo transgressio legum quarumcumque voluntaria est voluntate peccati, quando fit ex ignorantia voluntaria.

Enimverò, si actus ex se malus, five legi naturali contrarius, voluntariè fieret ex ignorantia peccati prorsus invincibili & involuntaria, per consequens actus ille, nullo modo voluntarius foret voluntate peccati, excusaretur à formali peccato, prout constat ex Decreto Alexandri VIII. de 7. Decemb. 1690. quo damnata est ista propositio: *Tametsi deur ignorantia invincibilis juris natura, hoc, in statu natura lapsa, operantem ex ipsa non excusat à peccato formali.* Invincibilis verò ignorantia juris naturæ, operantem ex ipsa non excusaret à peccato formali, si ad peccandum formaliter, contra jus naturæ, necessarium non foret voluntarium, saltem interpretativum, voluntate peccati, cognitioque ipsi proportionata. Hoc enim dato, nulla, etiam interpretativa, juris naturalis cognitio necessaria foret, ad peccandum formaliter contra illud. Ubi verò nulla, etiam interpretativa, juris naturalis cognitio necessaria est, ad peccandum formaliter contra illud, nulla ipsius ignorantia, etiam involuntaria & invincibilis, obstat, ne contra jus illud formaliter peccetur. Nulla proinde, etiam invincibilis, excusaret.

Et amplius idipsum ostenditur, tum quia in tantum ignorantia excusat à peccato, in quantum ignoratur aliquid esse peccatum. S. Thomas 1. 2. q. 76. a. 3. post Augustinum, dicentem: *Non tibi deputatur ad culpam, quod incivitus ignoras esse peccatum; sed quòd negligis querere quòd ignoras.* Et suprà n. 145. *Peccatum nullo modo est peccatum, si nullo modo in ratione peccati sit voluntarium.* Nullo verò modo in ratione peccati est voluntarium, si nullo modo in ratione peccati sit cognitum, sed invincibiliter ignoratum. Nec sufficit esse cognitum in ratione actus. Quia, ut S. Thomas q. 3. de malo a. 8. *cum aliquis nescit fornicationem esse peccatum, licet sciat se fornicari, voluntariè quidem facit fornicationem, sed non voluntariè facit peccatum.* Confer quòd S. Doctor addit infra n. 154.

Tum quia nullus formaliter peccat, nisi qui moraliter peccat, id est qui moraliter deviat à lege. Solus verò ille moraliter deviat à lege, qui ab ea deviat voluntariè ac liberè (quod non fit sine aliqua legis cognitione, saltem interpretativa) id enim solum moraliter fit, quod voluntariè ac liberè, in ea ratione in qua moraliter fit.

Tum denique quia æquum non est homini præcipere odium & fugam peccati, quod invincibiliter ignorat odiendum esse ac fugendum. *Quid enim iniquius (ait Tertullianus Apologet. c. 1.) quàm obligare ad hoc in odium homines quod odiendum invincibiliter ignorant, etiamsi res meretur odium?* Meminerit tamen pius Lector suprà dictum esse, actum ex se intrinsecè malum, eo ipso virtualiter & interpretativè cognitum & volitum in ratione mali, quo formaliter cognitum & volitum est in ratione actus.